

- Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka
- Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka

- Hanke Euroopan puolustusyhteisön perustamiseksi jo 1950-luvun alkupuolella
  1. Suunnitelma kariutui viime hetkellä
- Euroopan poliittinen yhteistyö käynnistettiin epävirallisesti vuonna 1970
  1. Jäsenmaat pyrkivät yhteisiin julistuksiin ajankohtaisissa ulkopolitiikan kysymyksissä
    - Virallistettiin Euroopan yhtenäisasiakirjalla vuonna 1987
- Tarve nostaa EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittinen painoarvo lähemmäs unionin taloudellista painoarvoa kasvoi 1980-luvun loppupuolella

- Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) luotiin Maastrichtin sopimuksella 1992
  1. Kimmokkeena mm. kykenemättömyys ehkäistä entisen Jugoslavian alueen sodat
  2. YUTP muodosti unionin II pilarin
- Amsterdamin sopimus 1997
  1. YUTP:n korkea edustaja
    - Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (ETPP)
    - Kriisinhallintatehtävät, toteutus YK:n tai ETYJ:n mandaatilla
- Nizzan sopimus 2001
  - WEU ei enää EU:n kriisinhallinnan toimeenpanovälineenä
  - Tiiviimmän yhteistyön mahdollisuus
  - Uudet rakenteet

- Lissabonin sopimus 2009
  - ETPP:stä Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka YTPP
  - Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja eli "EU:n ulkoministeri"
  - Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja eli "EU:n presidentti"
  - EU:n ulkosuhdehallinto
  - Pysyvä rakenteellinen yhteistyö, avunantovelvoite ja yhteisvastuulauseke

- YUTP:n tavoitteena on
  - turvata unionin yhteiset arvot, perusedut, riippumattomuus ja koskemattomuus YK:n peruskirjan mukaisesti
  - lujittaa unionin turvallisuutta
  - säilyttää rauha ja lujittaa kansainvälistä turvallisuutta YK:n peruskirjan, ETYK:n Helsingin päätösasiakirjan ja ETYK:n Pariisin peruskirjan mukaisesti
  - säilyttää rauha ja turvallisuus ulkorajoilla
  - edistää kansainvälistä yhteistyötä
  - kehittää ja lujittaa kansanvaltaa, oikeusvaltion periaatetta sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista

(Maastrichtin sopimus, artikla 11)

- Yhteistyö luonteeltaan hallitustenvälistä
  1. Yksimielinen päätöksenteko pääsääntönä
- Eurooppa-neuvosto määrittelee suuntaviivat, neuvosto määrittelee yhteiset toimet ja kannat
- Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ja jäsenvaltiot panevat toimet ja kannat täytäntöön
- Euroopan parlamentilla ja komissiolla vähäisempi rooli kuin yhteisöasioissa

Ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja eli "ulkoministeri"

- johtaa unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja osallistuu ehdotuksillaan sen muotoiluun
- huolehtii unionin koko ulkoisen toiminnan johdonmukaisuudesta
- ulkoasiainneuvoston puheenjohtaja ja vastaa komissiossa ulkosuhteiden alaan kuuluvista tehtävistä (yksi komission varapuheenjohtajista)
- ulkosuhdehallinnon ja unionin edustustoverkon päällikkö

Euroopan ulkosuhdehallinto

- Korkea edustaja johtaa valmisteluja yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa
- Perustamispäätös huhtikuun 2010 loppuun mennessä
- Henkilökunta tulee neuvoston sihteeristöstä, komissiosta, jäsenmaista
- Avustaa myös Eurooppa-neuvoston puheenjohtajaa sekä komission jäseniä näiden ulkosuhteisiin liittyvissä tehtävissä
- Komission edustustot maailmalla muuttuvat unionin edustustoiksi

Päätöksenteko

- Rakentava pidättäytyminen
  - Ei estä päätöksentekoa, mutta päätöstä vastustava valtio ei ole velvollinen soveltamaan päätöstä
- “Hätäjarrumekanismi”
  - Tietystä kysymyksestä ei äänestetä, jos jäsenvaltio esittää elintärkeitä kansalliseen politiikkaan liittyviä syitä
- Jäsenvaltioiden hyväksyttävä päätökset perustuslakiensa edellyttämällä tavalla

Päätöksenteko

- Määräenemmistöpäätökset hyväksytyjen yhteisten toimien täytäntöönpanossa
  - Ei kuitenkaan sotilaallisissa tai puolustuksellisissa asioissa
- Pysyvä rakenteellinen yhteistyö
  - Halukkaat jäsenvaltiot voivat edetä nopeammin sotilaallisten voimavarojen kehittämisessä vaativimpien tehtävien suorittamiseksi

YUTP:n välineet

- Yhteiset kannat ja toiminnot
- Yhteiset strategiat
- Kansainväliset sopimukset

- Euroopan unioni hyväksyi ensimmäisen turvallisuusstrategiansa vuonna 2003
1. Päivitetty 2008
- Suurimmiksi uhiksi on määritelty
  - Terrorismi
  - Joukkotuhoukseiden leviäminen
  - Alueelliset konfliktit
  - Sortuvat valtiot
  - Järjestäytynyt rikollisuus

Lissabonin sopimuksen tuoma uudistus: jäsenvaltioiden keskinäinen avunantovelvoite

"Jos jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, muilla jäsenvaltioilla on velvollisuus antaa sille apua kaikin käytettävissään olevin keinoin YK:n peruskirjan 51 artiklan mukaisesti. Tämä ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen."

"Pohjois-Atlantin liitto on jäseninään oleville valtioille edelleen niiden yhteisen puolustuksen perusta ja sitä toteuttava elin."

Lissabonin sopimuksen tuoma uudistus: Yhteisvastuulauseke

- velvoittaa unionin ja sen jäsenvaltiot toimimaan yhteisvastuun hengessä, mikäli jäsenvaltio joutuu terrori-iskun taikka luonnon tai ihmisen aiheuttaman suuronnettomuuden kohteeksi
- unioni ottaa tällaisessa tilanteessa käyttöön kaikki käytettävissä olevat välineet, mukaan lukien jäsenvaltioiden unionin käyttöön antamat sotilaalliset voimavarat

eurooppatiedotus.fi

Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

- Osana YUTP:aa toteutetaan Yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa (YTPP)
- YTPP kostuu kolmesta osa-alueesta:
  1. Sotilaallinen kriisinhallinta
  2. Siviilikriisinhallinta
- YTPP johtaa yhteiseen puolustukseen, kun Eurooppa-neuvosto yksimielisesti niin päättää

1. Sotilaallinen kriisinhallinta

- perustuu nk. Petersbergin tehtäviin
  - Hahmoteltiin alunperin Länsi-Euroopan unionissa (WEU) jo vuonna 1992
  - Liitettiin Amsterdamin sopimuksessa osaksi EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa
  - Määriteltiin uudelleen Lissabonin sopimuksessa

Tehtäviin, joiden yhteydessä unioni voi käyttää siviili- ja sotilasvoimavaroja, kuuluvat

- yhteiset toimet aseidenriisunnan alalla
- humanitaariset ja pelastustehtävät
- neuvonta ja tuki sotilasasioissa
- konfliktinesto- ja rauhanturvaamistehtävät,
- taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhanpalauttaminen ja konfliktin jälkeinen vakauttaminen mukaan luettuina
- Kaikilla näillä tehtävillä voidaan edistää terrorismin torjumista, myös antamalla tukea kolmansille maille terrorismin torjumiseksi niiden alueella

- Helsingin huippukokouksessa vuonna 1999 päätettiin, että jäsenvaltioiden tuli vuoteen 2003 mennessä perustaa 50 000 - 60 000 sotilasta kattava kriisinhallintajoukko (*Headline Goal 2003*)
  - toimintavalmiuteen 60 päivässä ja
  - ylläpito vähintään vuoden ajan
- Päätettiin myös perustaa
  - Poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea (PSC)
  - Sotilaskomitea (EUMC)
  - Sotilasesikunta (EUMS)

- Unioni käynnisti ensimmäiset sotilaalliset kriisinhallintaoperaationsa vuonna 2003
  - Entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia ja Kongon demokraattinen tasavalta
- Vuonna 2004 Eurooppa-neuvosto hyväksyi uuden yleistavoitteen 2010 (*Headline Goal 2010*)
  - painopiste nopeassa toiminnassa: EU:n taisteluosastot toimintavalmiudessa vuodesta 2007
    - kaksi yhtäaikaista n. 1500 sotilaan vahvuista joukkoa, joiden tulee kyetä aloittamaan operaation täytäntöönpano kymmenessä päivässä
- EU:lla on kriisinhallintaoperaatioissa mahdollisuus tukeutua tarvittaessa Naton voimavaroihin

2. EU:n siviilikriisinhallinta

- Siviilikriisinhallinnan kehittämistä päätettiin Helsingin Eurooppa-neuvostossa joulukuussa 1999
- Siviilikriisinhallintaa ja sen voimavaroja kehitetään EU:n turvallisuusstrategian ja siviilikriisinhallinnan yleistavoitteiden (*Civilian Headline Goal*) mukaisesti
- Painopistealueet siviilikriisinhallinnassa ovat:
  - poliisitoimi, ml. rajapoliisitoiminta
  - oikeusvaltion vahvistaminen
  - siviilihallinnon vahvistaminen
  - pelastuspalvelu ja siviilien suojeleminen
  - erilaiset tarkkailutehtävät
  - kriisialueilla toimivien EU:n erityisedustajien tukeminen

- Unionin ensimmäinen siviilikriisinhallinnan operaatio oli vuonna 2003 alkanut poliisioperaatio Bosnia-Hertsegovinassa
- EU:n tähän mennessä laajin siviilikriisinhallinnan operaatio on vuonna 2008 käynnistynyt EULEX Kosovo –oikeusvaltio-operaatio
  - Noin 2000 kansainvälistä asiantuntijaa
  - suomalaisia noin 60

- Ulko- ja turvallisuuspolitiikan ohella EU toimii aktiivisesti myös mm. seuraavilla aloilla:
  - Kauppapolitiikka
  - Kehitysyhteistyö
  - Köyhyyden torjuminen ja kestävän kehityksen edistäminen
  - Ihmisoikeuksien edistäminen
  - Humanitaarinen apu
  - Lähialueyhteistyö
- EU ja sen jäsenvaltiot vastaavat yhdessä noin puolesta maailman kehitysavusta

Ulkoasiainministeriö
Viestintä- ja kulttuuriosasto
Eurooppatiedotus
PL 482
00023 Valtioneuvosto

Valtakunnallinen puhelinnumero
010 345 6700